

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
правоохоронної діяльності
Денису МОНАСТИРСЬКОМУ**

Шановний Денисе Анатолійовичу!

У зв'язку із Вашим листом від 09.09.2020 № 04-27/3-2020/153434 щодо висловлення пропозицій і зауважень до законопроекту, який готується до розгляду на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, Міністерством юстиції опрацьовано проекти Законів України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України у частині забезпечення реалізації функцій прокуратури» (реєстр. № 3009а від 26.08.2020) (далі – проект Закону № 3009а), «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України у частині забезпечення реалізації функцій прокуратури» (реєстр. № 3009а-1 від 28.08.2020) (далі – проект Закону № 3009а-1), і в межах компетенції повідомляється таке.

Щодо проект Закону № 3009а

1. Проект Закону № 3009а розроблено з метою приведення норм Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) у відповідність до Конституції України. Зокрема, в частині уточнення функцій прокуратури та чіткого їх розмежування надається визначення поняттям «публічне обвинувачення», «організація досудового розслідування», «процесуальне керівництво досудовим розслідуванням».

З огляду на запропоноване, зазначаємо, що окремим законом мають бути внесені відповідні зміни і до Закону України «Про прокуратуру», який визначає правові засади організації і діяльності прокуратури України, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України. Такий закон має набрати чинності разом із Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України у частині забезпечення реалізації функцій прокуратури».

2. Проектом Закону № 3009а пропонується внести зміни до статті 36 КПК та визначити повноваження прокурора на стадії виконання судових рішень.

Звертаємо увагу, що згідно з пунктом 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію нагляду за додержанням законів при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи

громадян, - до набрання чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій.

Наразі Міністерством юстиції України здійснюється підготовка відповідного проекту закону, яким передбачається створення пенітенціарних інспекцій.

З урахуванням наведеного та короткострокової дії пропонованих проектом Закону змін в частині повноважень прокурора на стадії виконання судових рішень у разі прийняття проекту закону про подвійну систему регулярних пенітенціарних інспекцій, ставиться під сумнів необхідність внесення відповідних положень проекту Закону.

3. Проектом Закону № 3009а розширено перелік повноважень прокурора, зокрема, крім доступу до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування, пропонується також надати прокуророві прямий безоплатний доступ до автоматизованих інформаційних систем і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є органи державної влади або органи місцевого самоврядування (зміни до пункту 2 частини другої статті 36 КПК).

Із змісту зазначеної норми вбачається, що прокурор матиме необмежений доступ до будь-якої інформації, навіть яка не стосується конкретного досудового розслідування, що, на нашу думку, виходить за межі правового регулювання вказаного проекту Закону. До того ж незрозуміла мета запровадження такого доступу поза рамками досудового розслідування.

Вважаємо, що питання, пов'язане з наданням прокуророві прямого доступу до будь-яких автоматизованих інформаційних систем і довідкових систем, реєстрів та банків даних органів державної влади, має вирішуватися комплексно, з урахуванням вимог, встановлених спеціальними законами, які визначають правові засади функціонування та ведення відповідних інформаційних систем та реєстрів, повноваження державних органів у відповідній сфері. Зважаючи на викладене, запропоновані проектом Закону № 3009а зміни в цій частині потребують додаткового вивчення та у разі належного обґрунтування можуть бути предметом регулювання окремого нормативно-правового акту.

4. Статтею 183 КПК у редакції проекту Закону № 3009а пропонується встановити новий запобіжний захід допровадження обвинуваченого під вартою до відповідного суду у зв'язку зі скасуванням касаційним судом щодо такого обвинуваченого судового рішення з призначенням нового розгляду справи.

Так, допровадження обвинуваченого під вартою до відповідного суду є тимчасовим запобіжним заходом, який застосовується до обвинуваченого у зв'язку зі скасуванням стосовно нього вироку або ухвали судом касаційної інстанції з призначенням нового розгляду справи, та застосовується на строк до 60 днів, але не більше 72 годин з часу реєстрації матеріалів справи у відповідному суді, у якому призначено новий розгляд.

Під час застосування зазначеного тимчасового запобіжного заходу касаційний суд враховує обставини, зазначені у статтях 177, 178 КПК, а також наявні у кримінальному провадженні матеріали щодо особи на час ухвалення рішення про скасування вироку або ухвали з призначенням нового розгляду.

Звертаємо увагу, що проєктом Закону № 3009а не вносяться відповідні зміни до статті 176 КПК, частиною першою якої визначено вичерпний перелік запобіжних заходів.

Також з огляду на зміст статті 183¹ КПК у редакції проєкту Закону запобіжний захід у вигляді допровадження обвинуваченого під вартою до відповідного суду є аналогічним запобіжному заходу у вигляді тримання під вартою.

Так, статтею 183 КПК визначено, що тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 КПК, крім випадків, передбачених частиною п'ятою статті 176 КПК, та може бути застосовано лише до вичерпного переліку осіб.

При цьому допровадження обвинуваченого під вартою до відповідного суду може бути застосовано до будь-якої особи, що може призвести до порушення прав засуджених.

Також проєктом Закону № 3009а не визначено механізм розгляду питання про застосування такого виду запобіжних заходів, як допровадження обвинуваченого під вартою до відповідного суду.

Авторами проєкту Закону № 3009а у пояснювальній записці не наведено обґрунтувань щодо визначення строку, на який може бути застосовано запобіжний захід у вигляді допровадження обвинуваченого під вартою до відповідного суду, до 60 днів.

При цьому встановлення проєктом Закону № 3009а такого строку не відповідає визначенню такого запобіжного заходу, як тимчасовий, оскільки застосування тимчасового запобіжного заходу направлене на привід підозрюваного, обвинуваченого до суду та є дуже короткостроковим.

Так, відповідно до положень статті 29 Конституції України ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочині чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

З огляду на зазначене, запропоновані проєктом Закону зміни можуть призвести до порушення прав осіб.

Крім цього повідомляємо, що на розгляді Верховної Ради України знаходиться проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини» (реєстр. № 4049 від 03.09.2020), розроблений на виконання рішення Європейського суду з прав людини у справах «Харченко проти України» (заява № 40107/02), яке набуло статусу остаточного 10.05.2011, «Чанев проти України» (заява № 46193/13), яке набуло

статусу остаточного 09.01.2015, «Куш проти України» (заява № 53865/11), яке набуло статусу остаточного 03.03.2016).

Положеннями зазначеного проєкту Закону пропонується вдосконалити порядок застосування запобіжних заходів шляхом надання можливості слідчому судді застосовувати запобіжні заходи до початку підготовчого судового засідання (стаття 176 КПК). Так, у разі закінчення строку запобіжного заходу до проведення підготовчого засідання не пізніше, ніж за п'ять днів до закінчення дії попередньої ухвали про застосування запобіжного заходу, прокурор подає клопотання про його продовження (стаття 199 КПК). Також у зв'язку з цим удосконалюється порядок продовження запобіжного заходу (статті 315, 331 КПК), обрання запобіжного заходу судом касаційної інстанції (статті 433, 422 КПК) та при скасуванні судового рішення і направленні справи на новий розгляд до суду першої або апеляційної інстанції у результаті перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами (зміни до статті 467 КПК). Виключаються положення, які надавали повноваження суду за відсутності клопотань розглядати питання щодо доцільності застосування запобіжного заходу (стаття 331 КПК).

5. Проєктом Закону № 3009а пропонується внести зміни до статті 278 КПК, доповнивши її новою частиною четвертою, якою встановити, що повідомлення про підозру померлій особі вручається одній особі з числа її близьких родичів або членів сім'ї, коло яких визначено КПК.

Вважаємо такі зміни є недоцільними, оскільки є незрозумілим сенс проведення кримінального провадження, у якому підозрюваним є померла особа.

Так, Конституцією України закріплено, що юридична відповідальність особи має індивідуальний характер (частина друга статті 61).

Це положення свідчить про те, що підозра може бути вручена лише тій особі, щодо якої є підстави підозрювати її у вчиненні конкретного кримінального правопорушення.

Також пунктом 5 частини першої статті 284 КПК передбачено, що кримінальне провадження закривається в разі, якщо помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого.

Тобто, кримінальне провадження, у якому підозрюваним є померла особа, не зможе досягти своєї кінцевої мети – притягнення особи до відповідальності, її покарання та виправлення.

Із зазначених підстав також вважаємо недоцільними пропоновані проєктом Закону № 3009а зміни в частині можливості подання заяви про непогодження із закриттям кримінального провадження з підстави, передбаченої пунктом 5 частини першої статті 284 цього Кодексу, всіма близькими родичами та членами сім'ї померлої особи (зміни до частини четвертої статті 278, частини четвертої статті 284 КПК).

З урахуванням наведеного, наведені положення проєкту Закону № 3009а потребують перегляду.

Щодо проєкту Закону № 3009а-1

Висловлені до проекту Закону № 3009а зауваження є актуальними щодо проекту Закону № 3009а-1.

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА